CZU: 821.135.1.09
ORCID: 0000-0002-2132-1183
DOI: 10.5281/zenodo.3779947

Vasile BAHNARU
Institutul de Filologie Română
„Bogdan Petriceicu-Hasdeu”
(Chişinău)

UNELE COORDONATE LINGVISTICE ALE LIMBAJULUI POETIC EMINESCIAN

Some linguistic coordinatesof the Eminescian poetic language

Abstract: The analysis of the language of Eminescu's lyric poetry shows that the poet knew to use all the expressive capacities of the Romanian’s levels, managing to create an unequaled poetry both in relation to the previous period and in relation to the later one.Mihai Eminescu was aware of the objective unity of the Romanian in general and of its grammatical structure. Heexploited its expressive potential with much ingenuity and creativity, so that all the poets who followed Eminescu did nothing than imitate him, and, if they did not succeed, they tried to align themselves with fashionable currents, which very soon demonstrated their creative limits, and sometimes even their futility and artistic superficiality.Mihai Eminescu is the „un-couple” poet both by the depth of hisexpressedideas, and by the expressiveness and variety of forms and means of expression.The study of the stylistic values of Eminescu's poetic language was also done to demonstrate the absurdity of the existence of a „Moldavian language”, distinct from the Romanian (even if the so-called „Moldavian language” contains some lexical units and grammatical constructions and calques mechanically borrowed from Russian), a position promoted by some anti-Romanian elements sustained for political interests by our „non-friends”, who want nothing more than to keep the Republic of Moldova in the „cage” of the Russian internationalist happiness.

Keywords: dialect, speech, poetic language, literary language, dialectal popular, poetic, literary, archaic words, etc.

Rezumat: Analiza limbajului poetic al liricii eminesciene permite să concluzionăm că poetul a beneficiat de toate capacităţile expresive ale tuturor nivelurilor limbii române, reuşind să elaboreze o poezie inegalabilă atât în raport cu perioada anterioară, cât şi în raport cu cea posterioară. Mihai Eminescu era conştient de unitatea obiectivă a limbii române în general şi a structurii ei gramaticale, încât şi-a permis să valorifice potenţialul ei expresiv cu multă ingeniozitate şi creativitate, încât toţi poeţii care l-au urmat nu au făcut decât să-l imite, iar, dacă nu le-a reuşit, au încercat să se alinieze unor curente la modă, care şi-au demonstrat foarte curând limitele creatoare, iar uneori chiar futilitatea şi superficialitatea artistică. Mihai Eminescu este poetul-nepereche atât prin profunzimea

BDD-A31193 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

ideilor exprimate, cât şi prin expresivitatea şi varietatea formelor şi mijloacelor de expresie. Studierea valorilor stilistice ale limbajului poetic eminescian a fost realizată şi pentru a demonstra absurditatea existenţei unei „limbi moldoveneşti", distinctă de limba română (chiar dacă aşa-zisa „limbă moldovenească" conţine unele unităţi lexicale şi construcţii gramaticale împrumutate sau calchiate în mod mecanic din limba rusă), poziţie promovată de unele elemente antiromâneşti aflate în soldă la neprietenii noştri, care nu doresc altceva decât să ţină în continuare Republica Moldova în „ţarcul" fericirii internaţionaliste ruseşti.

Cuvinte-cheie: dialect, grai, limbaj poetic, limbă literară, cuvinte dialectale, populare, poetice, învechite, literare etc.

0. La începutul anilor '80, acad. Silviu Berejan a fost vizitat de academicianul din Bucureşti Haralambie Mihăiescu, acesta din urmă fiind însoşit de feciorul lui, Doru. Ca un corolar al discuţiei multilaterale şi fundamentale asupra unor probleme de filologie, istorie şi, evident, de politică, care au durat câteva ore, a urmat o masă copioasă, în timpul căreia am avut posibilitatea să schimb câteva vorbe cu Doru Mihăiescu. Luând în discuţie problema poeziei eminesciene, Doru Mihăiescu a afirmat că, dacă nu eşti moldovean, nu eşti capabil să pătrunzi în atmosfera şi în esenţa liricii eminesciene, cu atât mai mult nu poţi înţelege profunzimea ideii din versul eminescian etc., etc., fără a cunoaşte bine graiul moldovenesc, recitând în acest context o strofă din poezia *Umbra lui Istrate Dabija-Voievod*: *– Măria-voastră va să-ndemne / Pe neamul nostru în trecut? / Ci el cu mâna face semne / Că nu-nţeleg ce el a vrut. / – Măria-voastră-nsetoşează / De sânge negru şi hain?/ El capu-şi clatină, oftează: / – De vin, copilul meu, de vin.*

Indiferent de faptul că această afirmaţie este excesiv de pretenţioasă, ea ascunde, în opinia mea, o mare doză de adevăr. De altfel, această afirmaţie m-a determinat să concep un proiect de studiere a limbajului poetic eminescian, dar, aşa cum nu noi suntem stăpânii timpului, ci el este stăpânul nostru, am tot amânat această intenţie. În definitiv, m-am decis, deşi s-au scurs de atunci aproape patruzeci de ani.

0.1. Aşadar, este un adevăr incontestabil că opera lirică a lui Mihai Eminescu este apropiată spiritului moldovenesc prin multiplele ei calităţi stilistice (fonetice, lexicale şi gramaticale) regionale, iar pentru ardeleni şi munteni – prin farmecul aceloraşi particularităţi stilistice, întrucât le vorbeşte „pe-nţelese" şi-l putem „pricepe", indiferent de originea noastră provincială. Mai mult, toate abaterile lui stilistice de la norma limbii literare nu fac decât să accentueze potenţialul stilistic enorm al limbii române şi să demonstreze, în baza limbajului poetic, capacităţile expresive inepuizabile ale limbii noastre.

În fine, ţinem să informăm potenţialii destinatari ai acestor marginalia că prezentul studiu a fost antume realizat în baza liricii poetului, în această ordine de idei amintim că la elaborarea studiului în cauză am beneficiat de ediţia: Mihai Eminescu. *Luceafărul. Antume*. Bucureşti–Chişinău: Editura „Litera Internaţional", 2001.

1. Atunci când vine vorba de realizarea nivelului fonetic în lirica eminesciană, urmează să menţionăm că poetul nostru face uz în totalitate de sistemul fonetic al limbii literare, în sensul că nu inventează sunete străine limbii literare şi nu apelează la anumite sunete proprii doar unor graiuri, inclusiv graiului moldovenesc, din care considerente,

BDD-A31193 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

în studiul care urmează nu vom insista asupra abaterilor de la norma foneticii literare românești, ci vom examina aceste abateri în funcție de apartenența acestora fie la anumite unități lexicale concrete, fie la anumite categorii gramaticale distincte. Cu toate acestea, dispunem de probe suficiente pentru a demonstra că poetul, în scopuri prosodice, şi-a permis anumite devieri de la normele fonetice ale limbii literare. Din acest punct de vedere sunt concludente modificările de accent în cadrul unor unități lexicale, modificări dictate de necesități prosodice. Astfel, în volumul de poezii antume constatăm următoarele exemple: *Pe-a lor urme luminoase voi asemenea mergéți* (p. 56); *Sfârâind în aer bólnav. — Nimeni nu-i ştie de ştire* (p. 74); *Locul hienei îl luă cel vorbáreţ* (p. 82), *Locul cruzimii vechie, cel lins şi pizmătáreţ* (p. 82); *Numai ochiul e vorbáreţ, iară limba lor e mută* (p. 102); *Ca floarea au înflorit, ca iarba s-au tăiat,/ cu pânză se înfăşúră, cu pământ se acopere* (p. 108); *De-ai fi cerut pământul cu Roma lui antícă* (p. 110); *La aceste académii de ştiinţ- a zânei Vineri* (p. 161); *Vai! tot mai gândeşti la anii când visam în académii* (p. 161); *De simţeam, ca Galilei, că comédia se mişcă* (p. 161); *O să-ţi spuie de panglíce, de volane şi de mode* (p. 178); *A lumii paránimfă — moartea* (p. 32) etc.

2. Referindu-ne la nivelul lexical al limbii noastre literare, constatăm că lirica antumă eminesciană conține, practic, unități lexicale din toate registrele stilistice ale limbii române. Evident, aici nu vom lua în discuție lexicul literar utilizat de poet în lirica sa, întrucât acest aspect nu individualizează limbajul poetic al poetului, ci contribuie la exprimarea ideii artistice, la aprofundarea acesteia. În acest context, intenționăm ca, inițial, să readucem în discuție unele repere teoretice de care vom beneficia în procesul de examinare a lexicului poetic eminescian.

2.0. Conform unor opinii general acceptate, lexicul limbii române poate fi clasificat din trei puncte de vedere: a) pe axa temporară, aici identificându-se cuvinte arhaice, învechite în opoziție cu cele noi, numite impropriu în lingvistica românească neologisme; b) pe axa teritorială, unde opoziția se realizează între unitățile lexicale literare și cele din lexicul regional sau provincial și c) pe axa socială, de această dată opiziția manifestându-se între lexicul literar și subansamblurile lexicale care se referă la anumite domenii sociale în care sunt antrenați să activeze vorbitorii de română (artizanatul, argotismele, jargonismele, cuvintele indecente, terminologia tehnico-științifică)[1].

Aşadar, a devenit deja o axiomă faptul că între unităţile lexicale ale unei limbi există diferenţieri de valoare și de frecvenţă, adică lexicul unei limbi se diferenţiază din punct de vedere funcţional şi stilistic. Astfel, în sistemul lexical distingem două mari subsisteme: *fondul lexical de bază* (sau *curent, esenţial, principal*) şi *fondul lexical auxiliar* sau *suplimentar*. Dacă vocabularul de bază al limbii rămâne, în linii mari, intact de-a lungul secolelor, asigurând astfel stabilitatea sistemului lexical, şi include unităţile lexicale, inclusiv pronumele, numeralele, instrumentele gramaticale, fără care nu poate fi

[1] A se vedea în această privință: Bahnaru Vasile. *Elemente de lexicologie lexicografie*. Chișinău: Editura Știința, 2008, p. 122 – 136; Bahnaru Vasile. *Elemente de semasiologie română*. Chișinău: Editura Știința, 2009, p. 109 – 148; Iordan Iorgu, Robu Vladimir. *Limba română contemporană*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 11978, p. 686; *Lexicologia practică a limbii române*. Chișinău: Profesional Service, 2013, p. 263-196.

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

vorbită limba română şi fără care este inimaginabilă viaţa poporului român, atunci fondul auxiliar se caracterizează prin mobilitate relativ mare şi include diferite straturi lexicale distincte (neologisme, arhaisme, regionalisme, argotisme, cuvinte indecente etc., etc.).

Altfel spus, când vorbim de stratificarea funcţional-stilistică, avem în vedere că sistemul lexical al limbii se diferenţiază pe axa temporală – arhaic-neologic, pe axa spaţială – literar – regional şi pe axa socială – literar – argotism, jargonism, profesionalism etc.

2.1. Dacă vocabularul limbii, luat în ansamblul său, reprezintă un fenomen fluent, imprecis şi imposibil a fi cuprins în întregime, urmează să admitem că unele elemente ale lexicului manifestă o existenţă mai puţin contestabilă în raport cu altele: poate fi delimitat vocabularul meseriilor sau cel al ştiinţelor, care nu evocă decât unelte, corpuri sau procedee care au fost observate sau folosite; este posibil în egală măsură să fie trasate anumite limite pentru vocabularul social, pentru limbajul popular, de exemplu. Ambiguitatea este mult mai mare pentru termenii arhaici: cine ne asigură că un termen a încetat de a fi folosit? Această ambiguitate este completă chiar când este vorba de vocabularul uzual. Uzual pentru cine? Unde? În ce condiţii? În acest context, Georges Matoré susţine că „personajul căruia i se adresează lexicul uzual al Dicţionarului Academiei este o fiinţă abstractă căreia nu-i putem atribui decât caractere negative: el nu este lipsit de cultură, dar este străin faţă de toată tehnicitatea, el respinge grosolănia şi relele moravuri, el nu l-a citit nici pe Marot, nici pe Mallarmé, nici pagina economică din *Monde*" (Matoré, p. 201).

Ca orice sistem natural, aşa cum este limba, sistemul lexical are un **centru** în care sunt amplasate toate cuvintele absolut necesare funcţionării normale şi o **periferie**, care cuprinde subsistemele lexicale secundare, suplimentare, între centru şi periferie existând, în mod normal, zone de tranziţie. În mod ideal, „dicţionarul explicativ al limbii naţionale urmează să includă toate elementele care intră în componenţa sistemului lexical, atât domeniile ei centrale, cât şi cele periferice" (Сороколетов, 250). În realitate, un astfel de dicţionar este irealizabil şi poate fi realizat exclusiv în imaginaţie.

Pentru a determina volumul *lexicului curent, esenţial, fundamental, uzual* sau *de bază*, au fost utilizate diferite metode şi procedee. Mai întâi, s-a constatat că vocabularul uzual cuprinde simultan vocabularul limbii vorbite şi cel al limbii scrise, „dar nici unul, nici altul din aceste categorii nu este definisabil, întrucât limitele ce le separă sunt imprecise: limba poeziei şi cea a teatrului nu sunt ele vorbite înainte de a fi scrise?" (Matoré, p. 200). Astfel, pentru franceza elementară sau de bază a fost stabilită în baza metodei statistice, pornind de la un eşantion al limbii vorbite înregistrate direct pe bandă de magnetofon, un număr finit de cuvinte care ar cosnstitui vocabularul de bază al limbii franceze. Această metodă statistică constă în calcularea numărului de ocurenţe ale unui cuvânt într-un număr concret de texte, determinându-se astfel pentru cuvântul dat gradul lui de frecvenţă. Totodată, indicele de frecvenţă se cere să fie corectat prin acel număr de texte în care apare acest cuvânt. „Eroarea comisă de savanţii şi de cercetătorii care utilizează criteriul frecvenţei a fost de a crede că este posibil de a număra cuvintele unui vocabular ca şi cum se puteau număra ouăle dintr-un coş izolând pe cele mari de cele mici" (Matoré, pp. 224-225). Pentru a evita erorile constatate în cazul folosirii frecvenţei

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

în calitate de criteriu de identificare a lexicului uzual sau de bază, G. Matoré a utilizat „o altă metodă mai rapidă şi în aparenţă mai puţin ştiinţifică – selectarea prin eliminare, aceasta reducându-se la următoarele: utilizând ca mijloc de referinţă dicţionarele recente (în special *Petit Larousse*), el a radiat din aceste opere toate cuvintele care, în mod vizibil, nu aparţineau la vocabularul de bază, deşi au fost necesare unele tatonări suplimentare, apelându-se la un tablou de frecvenţă a cuvintelor franceze stabilit pe baza dicţionarului *Petit Larousse"*(Matoré, p. 225). În baza acestor metode, pentru franceză a fost determinat un număr de 2 581 de cuvinte uzuale care pot asigura comunicarea liberă în limba franceză, numărul respectiv urcându-se la 7 700 de unităţi dacă se iau în considerare sinonimele, antonimele, inclusiv cuvintele aflate în relaţii de analogie semantică.

Rămâne să admitem că numărul de cuvinte uzuale, esenţiale sau de bază care formează vocabularul curent al limbii române este cam acelaşi, adică acesta se ridică la 2 500 de unităţi lexicale, aici fiind incluse şi instrumentele grmaticale şi substitutele morfologice. În cazul identificării exacte a acestora, s-ar putea apela la metoda eliminării propuse de G. Matoré. Acest fapt este demonstrat de proiectul Mariei Iliescu (Evseev, pp. 127-128) care a identificat, în funcţie de frecvenţa unităţilor lexicale, o listă de 3 040 de cuvinte din fondul lexical comun sau fundamental, dintre care 1 760 sunt substantive, 447 – adjective, 631 – verbe, 114 – adverbe, 38 – pronume, 29 – prepoziţii şi 21 – conjuncţii. O situaţie similară prezintă I. Iordan şi Vl. Robu, care au constatat că, pentru necesităţile curente de comunicare, un vorbitor obişnuit are nevoie de circa 3 – 4 000 de cuvinte, ceea ce reprezintă doar 12.5 – 16% dintr-un inventar de 50 000 de unităţi lexicale înregistrate în dicţionarele curente. Din cele 3-4 000 de cuvinte, 1 000 de unităţi sunt cele mai frecvente şi reprezintă 85% din numărul de cuvinte ale unui text dat (Iordan, p. 279).

Să reţinem că vocabularul din fondul comun sau curent este întrebuinţat, practic, în toate stilurile și registrele limbii literare şi populare: beletristic, publicistic, familiar, colocvial etc. Mai mult, el include şi un număr considerabil de cuvinte numite tradiţional neologice. Lexicul comun asigură continuitatea limbii în timp şi spaţiu, adică în evoluţie istorică şi pe axa teritorială de răspândire a limbii române. Vocabularul comun sau curent se opune tuturor celorlate straturi lexicale ale vocabularului, diferenţiate fie din punct de vedere temporal, fie din punct de vedere spaţial, fie, în fine, din punct de vedere social sau profesional. În acelaşi timp, vocabularul de bază, împreună cu sistemul gramatical şi cel fonetic, constituie „nucleul limbii, factorul ei de stabilitate şi de dezvoltare" (Iordan, p. 277).

2.2. Prezența vocabularului fundamental în limbajul poetic eminescian nici nu necesită a fi demonstrată, fiind suficient să reproducem doar câteva versuri din lirica lui Mihai Eminescu. Astfel, examinând următoarele fragmente din lirica eminesciană: *Cum mângâie dulce, alină uşor / Speranţa pe toţi muritorii! / Tristeţe, durere şi lacrimi, amor / Azilul îşi află în sânu-i de dor / Şi pier, cum de boare pier norii. / Precum călătorul, prin munţi rătăcind, / Prin umbra pădurii cei dese, / La slaba lumină ce-o vede lucind / Aleargă purtat ca de vânt / Din noaptea pădurii de iese* şi *Când din stele auroase / Noaptea vine-ncetişor, / Cu-a ei umbre suspinânde, / Cu-a ei silfe şopotinde / Cu-a ei vise de amor; /*

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Câte inimi în plăcere / Îi resaltă uşurel! / Dar pe câte dureroase / Cântu-i mistic le apasă, / Cântu-i blând, încetinel , constatăm că absolut toate cuvintele din aceste versuri intră în componența fondului lexical comun al limbii române.

3.0. Aşa cum am menționat anterior, în funcție de diferențierea temporală a lexicului limbii, distingem unități lexicale arhaice sau învechite şi unități lexicale neologice. În mod tradițional, în lingvistica română se susține că sunt considerate neologisme împrumuturile recente, intrate masiv în limbă începând cu a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, precum şi o serie de cuvinte formate în interiorul limbii române prin combinarea a două sau a mai multe elemente formative, dintre care cel puțin unul este neologic. În acest context putem constata cu satisfacție că în cele două secole şi mai bine, în special din momentul afirmării Şcolii Ardelene, ca moment crucial al resurecției naționale şi al modernizării conceptelor şi a limbii române în general, asimilarea neologismelor s-a realizat într-un ritm deosebit de dinamic, îmbogățind şi rafinând mijloacele de expresie, „potențând viguros romanitatea ei specifică" (Marcu, p. 7). O cantitate considerabilă de neologisme a fost luată direct din latina clasică, iar după 1848, din franceză (din domeniul medicinii, al organizării economico-sociale, al ştiinței, tehnicii şi vestimentației), din italiană (cuvinte din terminologia bancară, muzicală şi teatrală, din cea a artelor plastice şi din cea culinară), din germană (termeni care se referă la unelte, dispozitive ori maşini), din engleză şi din varianta americană a englezei (din terminologia sportivă, cinematografie, medicină, afaceri, ştiințe şi tehnică) (Ibidem).

Unii lingviști încearcă să identifice o distincție între termenul de neologism propriu-zis şi cuvintele savante sau cărturărești. Astfel, pornind de la ambiguitatea semantică a termenului *neologism* (cuvânt nou), care „cunoaşte două accepții: în sens larg, este *neologism* orice cuvânt nou, împrumutat sau creat prin mijloace interne; în sens restrâns, numai cuvântul străin, împrumutat la o dată nu prea îndepărtată, se numeşte *neologism*" (Iordan, p. 310). În baza acestui fapt, se propune de a fi considerate „*neologisme* cuvintele împrumutate în perioada de timp acoperită de conceptul *limbă română contemporană* şi despre care vorbitorii au conştiința că sunt cuvinte noi" (Ibidem). În baza acestor speculații, se ajunge la concluzia că „un cuvânt este neologism atâta timp cât este simțit ca o noutate, iar caracterul neologic al cuvintelor cunoaşte diferite grade, dacă privim lucrurile de pe pozițiile evoluției limbii. La stabilirea acestei gradații trebuie să avem în vedere criteriul timpului şi al frecvenței. Cu cât un cuvânt se învecheşte şi are circulație largă, cu atât se pierde aspectul său de inovație" (Ibidem).

3.1. Cu o semnificație similară, în prezent se foloseşte sintagma „cuvânt recent". În majoritatea limbilor, termenul „neologism" se aplică în principiu la toate inovațiile din vocabular: vocabule arhaice reluate în epoca modernă, termeni străini şi cuvinte autohtone apărute la o dată recentă. În primul rând, acest lexic recent include achizițiile operate de diferite tehnici şi mai ales de industrie, de informatică, de biologie şi de medicină, după care urmează termenii care țin, mai ales, de viața economică, de politică, de geografia umană, de drept, de istorie etc.

BDD-A31193 © 2020 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Cu un sens apropiat de cel al termenului „neologism” şi „cuvânt recent”, este folosită şi îmbinarea „cuvânt străin”. Astfel, se vorbeşte de „afluxul de cuvinte străine” în româna modernă şi de faptul că „se întâlnesc … unele sensuri calchiate după un model străin” (Dima, p. VI).

În lingvistica română se vorbeşte tot mai frecvent de *lexicul savant* sau de *fondul savant*, avându-se în vedere, de asemenea, cuvintele noi, împrumutate relativ recent din unele limbi străine. Se ştie că dezvoltarea permanentă a societăţii, a ştiinţei şi tehnicii impune apariţia în vocabularul oricărei limbi a numeroşi termeni care să exprime noţiunile şi direcţiile acestei dezvoltări şi ca urmare tocmai aceste unităţi constituie „*fondul savant*, numit astfel pentru că s-a format din cuvintele împrumutate, în marea lor majoritate, pe cale livrescă, odată cu obiectele şi noţiunile denumite” (Evseev, p. 126).

De obicei, se crede că neologismul este un cuvânt a cărui formă şi sens sunt în egală măsură noi. Acest lucru este adevărat în unele cazuri: de exemplu, când se formează un cuvânt pornindu-se de la un alt cuvânt existent în română (de această dată este edificator următorul exemplu: verbul *a justifica* vine din fr. *justifier*, iar substantivul *justificare* şi adjectivul *justificabil* sunt create pe teren românesc, aceeaşi situaţie identificând şi în cazul cuvintelor: *juridic* şi *juridiceşte*, *ozon* şi *a ozonifica*, *diversiune* şi *diversionism*, *profesional* şi *a profesionaliza*, *a nichela* şi *nichelator*, *a planifica* şi *planificator*, *a califica* şi *a descalifica* sau *a recalifica*, *miniatură* şi *miniatural* etc.). În alte cazuri, cuvântul era deja folosit înainte, dar cu o altă accepţie (confr.: *crainic* „persoană care aduce la cunoştinţă populaţiei poruncile domneşti sau ale autorităţilor” şi *crainic* „persoană care citeşte informaţiile, comunicările, ştirile oficiale, anunţă programul etc. la un post de radio, de televiziune sau la o manifestare publică; spicher”).

La o analiză cât de cât serioasă a inventarului de cuvinte al dicţionarelor explicative se constată că mai bine de jumătate din vocabularul limbii române moderne este format din neologisme intrate în limbă în decursul ultimului secol şi ceva. Unele din aceste noutăţi de vocabular, provenind direct din limbi străine, sunt asimilate bine de marele public care le foloseşte fără mustrări de conştiinţă, deşi sunt foarte criticate de puriştii noştri. Acestea sunt, de cele mai multe ori, luate din engleză sau din varianta ei americană şi dacă este cazul să fie prezentate în dicţionar, atunci urmează să fie însoţite de menţiunea *anglicism* sau *americanism*, menţiune care, în opinia noastră, ar putea apărea ca o indicaţie obiectivă a unei surse de împrumut recent sau ca o condamnare.

3.2. Situaţia existentă în lingvistica română în raport cu termenul neologism, ne-a determinat să emitem ideea că acest termen urmează să fie rezervat numai pentru cuvintele împrumutate de curând dintr-o limbă străină, cele formate pe teren românesc cu ajutorul resurselor interne de derivare sau calchiate după modele străine, iar celelalte unităţi lexicale, cele mai multe „fiind bătrâne ca iarna” în română, urmează să fie repartizate la straturile lexicale corespunzătoare (vocabularul comun sau esenţial, lexicul ştiinţific şi tehnic, vocabularul livresc etc.). Tot în această ordine de idei, ar mai fi o soluţie. Referitor la limba franceză, s-a demonstrat că „dacă se formează sau intră în franceză, cuvântul trebuie să ia caracterele unui cuvânt „francez”, fie fizionomia de cuvânt

BDD-A31193 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

non-savant, fie fizionomia de cuvânt savant, întrucât lexicul nostru se împarte începând cu ultima perioadă a Evului Mediu în aceste două tipuri" (Wagner, p. 31). Să amintim că în română a avut loc un proces similar şi, ca urmare, vorbitorii limbii române fac distincţia dintre cuvintele vechi sau străvechi ale limbii, care se deosebesc mai ales prin aspectul lor fonetic, şi cuvintele intrate în limbă pe cale savantă sau livrescă, care de asemenea au o formă fonetică distinctă în raport cu cele neaoşe. Din aceste considerente suntem de părere că a sosit timpul să renunţăm la termenul *neologism* (cu o semnificaţie atât de extinsă, cunoscută numai în lingvistica română) pentru a numi aceste unităţi *cuvinte savante*, iar semnificaţia termenului *neologism* să fie limitată la denumirea cuvintelor intrate recent în limbă fie dintr-o limbă străină, fie formate în română, fie calchiate după unele modele străine. În ceea ce priveşte sintagma „cuvinte străine", aceasta urmează să fie utilizată în sensul ei direct şi să fie rezervată numai cuvintelor luate din alte limbi cu tot cu ortografia şi ortoepia originară, fără a se fi acomodat la normele fonetice şi morfologice ale limbii române.

3.3. Examinând modul de funcţionare a „neologismelor", constatăm că acestea fac parte din cele mai variate stiluri şi registre ale limbii: literar, publicistic, popular, livresc, familiar, ştiinţific, tehnic etc. Mai mult, o mare parte din aceste unităţi lexicale numite neologice au pătruns în limbajul comun al vorbitorilor de limbă română. Şi încă un moment de importanţă deosebită: o parte considerabilă a aşa-ziselor neologisme a pătruns în română odată cu primele monumente de proporţii scrise în română, avându-se în vedere cărturari de talia lui Dosoftei, Antim Ivireanu, Dimitrie Cantemir, cronicarii moldoveni şi cei munteni (Pușcariu, p. 376-377), chiar dacă unii lingvişti subapreciază rolul acestor cuvinte pe motivul că lucrările autorilor enumeraţi mai sus nu s-au bucurat de o circulaţie deosebită la vremea lor, fără să se ia în calcul numărul redus de persoane cărturare la acea vreme, întrucât „cărturăria" a căpătat un caracter de masă în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, dacă nu chiar în prima jumătate a secolului al XX-lea (Iordan, p. 29).

În încheiere, nu am vrea decât să întrebăm dacă sunt sau nu neologisme cuvintele de tipul *astronom, atomist, calendar, catalog, colos, cometă, comisar, consul, custodie, dictator, epitropie, fantastic, figură, filosof, filosofic, filosofie, generozitate, instrument, labirint, melodie, monarhie, monedă, muzică, organ, piramidă, planetă, politică, pompă, pompos, retor, sentinţă, silogism, sinceritate, stemă, teatru, tiran, tirani*e etc. (frecvente de altfel şi în lirica eminesciană) şi cum în cele 200-400 de ani acestea au putut să-şi păstreze „prospeţimea" neologică? La această întrebare pretins retorică, răspunsul nu poate fi decât unul: acestea, cu mici excepţii, sunt unităţi lexicale care fac parte din fondul savant al limbii, iar unele chiar din cel comun, iar această opinie poate fi demonstrată cu facilitate în baza lexicului savant atestat în lirica lui Mihai Eminescu. Anume din aceste considerente în paginile ce urmează nu vom examina cuvintele savante din limbajul poetic eminescian, concentrându-ne atenţia asupra celorlalte categorii de cuvinte.

3.4. Aşadar, din punctul de vedere al stratificării temporale a lexicului, vocabularul arhaic din lirica lui Mihai Eminescu se opune celui savant sau livresc. *Arhaisme* sunt etichetate cuvintele care au încetat a mai fi frecvente în limbă, trecând în fondul pasiv al

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

acesteia, ca treptat să fie date uitării de generaţiile care vin în loc. La nivel lexico-semantic există arhaisme lexicale (de exemplu: *crâşmă, crâşmar, dugheană, dughenar, prăvălie, feredeu, heleşteu, simbrie, voroavă* etc.) şi arhaisme semantice (a se vede substantivul *moşie* cu sensul de „pământ strămoşesc; patrie": *„Spancioc este încă tânăr. În inima lui este iubire de moşie"* – C. Negruzi). Prin urmare, arhaismele sunt cuvinte vechi ieşite din circulaţie şi înlocuite cu alte cuvinte (vezi: *feredeu – baie, oştean – soldat* sau *ostaş, florar – aprilie, cireşar – mai, cuptor – iulie, brumăre – octombrie* etc.) sau cuvinte care au dispărut o dată cu dispariţia obiectului denumit de acestea (comp.: *opaiţ, iţari, îmblăciu, opincă, berneveci* etc.).

Tot în categoria arhaismelor ar trebui incluse *istorismele*, întrucât acestea, ca şi arhaismele, nu mai sunt în uzul limbii contemporane, fiind date uitării odată cu trecerea perioadei de timp în care erau folosite. Din categoria acestora fac parte unităţile lexicale din perioada veche şi din cea a dominaţiei turceşti asupra ţărilor române: *agă* „ofiţer de ieniceri" şi „prefect de poliţie", *domnitor* „conducător ereditar sau ales de boieri al Ţărilor Române", *logofăt* „demnitar superior al curţii domneşti", *jitnicer* „boier responsabil de grânele domneşti", *dărăban* „infanterist", *puşcaş* „artilerist", *haraci* „bir plătit Porţii Otomane", *uric* „bun transmis prin moştenire" , *vodă* „conducător ereditar sau ales de boieri al ţărilor române" etc. Tot în categoria istorismelor includem şi cuvintele ce urmează: *divan, mazil, răzeş, boier, medelnicer, căminar, adjutant* „(ieşit din uz) plutonier de aviaţie" etc.

Chiar în situaţia în care cuvântul arhaic sau istoric este urmat de menţiunea „în Ev. Med., în Imperiul Otoman", acesta se cere a fi considerat drept un element arhaic românesc (împrumutat din turcă), indicându-i-se semnificaţia respectivă (a se vedea **achingii** s.m. pl. „Călăreţi turci care trăiau din pradă de război"). De altfel, dicţionarele nu fac o distincţie netă între arhaisme şi istorisme, astfel substantivul *beizade* este marcat cu menţiunea *arh.* (DEXI) sau *înv*. (DEX), deşi acesta ar putea fi calificat ca istorism.

În fine, este absolut necesar să menţionăm că este inadmisibil să fie confundate cu arhaismele sau cu istorismele unităţile lexicale împrumutate din unele limbi europene care denumesc realităţi specifice pentru antichitatea greacă sau romană, care, în dicţionar, sunt prezentate cu menţiunile „în Grecia antică" (a se vedea: **agora** s.f. „Piaţă publică centrală în care aveau loc principalele activităţi publice, civile, religioase, economice"; **agoranom** s.m. „Magistrat responsabil de controlul pieţei, de controlul activităţii economice al cetăţii"; **aditon** s.n. „Încăpere secretă a unui templu grecesc"), „în antic. romană" (a se vedea: **aerarium** s.n. „Tezaur public"), „în antic." (a se vedea: **agonal** adj. „Care ţine de agonale") sau „în mit. Greacă" (a se vedea: **amazonomahie** s.f. „Luptă a amazoanelor cu diverşi eroi") etc.

3.5. În continuare ne propunem să identificăm cuvintele învechite sau arhaice din lirica antumă a lui Mihai Eminescu. Examinând lexicul liricii eminesciene pe axa temporară, am atestat un număr impunător de unităţi care fie că sunt arhaice, fie că sunt învechite. În această ordine de idei se impun următoarele cuvinte învechite atestate în lirica eminesciană antumă (fără a prezenta și semnificația și etimologia acestora, dar indicând, în paranteze, pagina din volumul de care am beneficiat la elaborarea acestui material):

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Filosof de-aş fi – simţirea-mi ar fi vecinic la aman! (p. 69); *Vezi bejănii de albine, Armii grele de furnici...* (p. 120); *Iar în urma lor se-ntinde falnic armia română* (p. 168); *Sta zâmbind de-o amintire, pe genunchi scriind o carte* (p. 168); *Durduind soseau călării ca un zid înalt de suliţi* (p. 168); *De năvod – cu-a mele coate eu cerc vremea de se-nmoaie* (p. 68); *Cum uşor, ca din cutie, scoate lumile din chaos* (p. 161); *Cum din chaos face mumă, iară el devine Tată!...*(p. 155); *Vin din sure văi de chaos pe cărări necunoscute* (p. 156); *Şi, în chaosul uitării, oricum orele alerge* (p. 179); *Şi din a chaosului văi Un mândru chip se-ncheagă* (p. 189); *Şi din a chaosului văi* (p. 195); *Din chaos, Şi m-aş întoarce-n chaos...* (p. 196); *Nu vedeţi ce-nţelepciune e-n făptura voastră chiară?* (p. 70); *Trupul alb în goliciunea-i, curăţia ei de fată* (p. 100); *Danţul, muzica, pădurea, Pe acestea le-ndrăgii* (p. 123); *Iar duh dă-i tu, Zamolxe, sămânţă de lumină* (p. 113); *Din duhul gurii tale ce arde şi îngheaţă* (p. 113); *În darn răsună vocea-mi de eco repeţită* (p. 47); *În fantazii mândre ea îşi face cale* (p. 31); *Ce idei se-nşiră dulce în mâţeasca-i fantazie?* (p. 69); *Să visăm favori şi aur, tu-n cotlon şi eu în pat* (p. 70; *Filomele-i ţin orchestral* (p. 120); *Fugarul uşor Nechează, s-aruncă de spintecă-n pripă Al negurei flor* (p. 26); *Lună, Soare şi Luceferi El le poartă-n a lui herb* (p. 120); *Beldiman vestind în stihuri pe războiul inimic* (p. 53); *În izvoadele bătrâne pe eroi mai pot să caut* (p. 169); *Aţi ajuns acum de modă de vă scot din letopiseţ* (p. 169); *Că-n veci nu se îmbracă în veştede vestminte Misteriul cel sânt* (p. 47); *Şi naţii călătoare, împinse de a mea, Umplut-au sperioase pustiul pân' la poluri* (p. 109); *Peste care trece-n zgomot o mulţime de norod* (p. 107); *Un obrăzar de ceară părea că poartă el* (p. 116); *Pe când bolta-n fundul Domei stă întunecoasă, mare, Nepătrunsă de-ochii roşii de pe mucuri ostenite* (p. 71); *Cu-aripile-ostenite, un alb ş-un negru corb* (p. 112); *O pasăre pluteşte cu aripi ostenite* (p. 137); *Nepătrunsă de-ochii roşii de pe mucuri ostenite* (p. 71); *Pe când ca profume pe blânda ei faţă Plutesc sărutări* (p. 25); *Pe când ca profume pe blânda ei faţă Plutesc sărutări* (p. 25); *Noi reducem tot la pravul azi în noi, mâini în ruină*.(p. 56); *Tot ce-i însemnat cu pata putrejunii de natură* (p. 171); *Abia candela cea tristă cu reflectul ei roz-alb* (p. 71); *În darn răsună vocea-mi de eco repeţită* (p. 47); *Cum oare din noianul de neguri să te rump* (p. 233); *Ţapăn, drept, cu schiptru-n mână, şede-n perine de puf* (p. 106); *Făcând să-i apară în negru talar* (p. 32); *Ca a nopţii poezie, Cu-ntunericul talar* (p. 41); *Să pot recunoaşte trăsurile-ţi pale* (p. 62); *Aşa el sprijină lumea şi vecia într-un număr* (p. 155); *Că sprijină vecia-ntreagă Şi-nvârte universu-ntreg* (p. 221); *Ş-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr şi ferice* (p. 54); *Filosof de-aş fi – simţirea-mi ar fi vecinic la aman!* (p. 69); *Pare că şi trunchii vecinici poartă suflete sub coajă* (p. 106); *Şi stelele ce vecinic pe ceruri colindează* (p. 110); *– O, mag, de zile vecinic, la tine am venit* (p. 112); *Numai tu de după ele Vecinic nu te mai arăţi!* (p. 136); *Pierdută vecinic pentru mine* (p.141); *Şi vecinic n-o să mi-o mai iert* (p.141); *Căci de noaptea lor cea dulce vecinic n-o să mă mai saturi* (p 175); *Vecinic este numai râul: râul este Demiurg* (p. 176); *Din sânul vecinicului ieri Trăieşte azi ce moare* (p. 197); *O apă vecinic călătoare Sub ochiul tău rămas pe loc?* (p. 246); *Din noaptea vecinicei uitări În care toate curg* (p. 248); *Ş-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr şi ferice* (p. 54); *Aceasta este arta ce sufletu-ţi deschide Naintea veciniciei,*

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

nu corpul gol ce râde (p. 82); *Noaptea-adânc-a veciniciei el în şiruri o dezleagă* (p. 155); *Timpul mort şi-ntinde trupul şi devine vecinicie* (p. 156); *Astfel, într-a veciniciei noapte pururea adâncă* (p. 156); *Timpul mort şi-ntinde trupul şi devine vecinicie* (p. 156); *Şi cum neagra vecinicie ne-o întinde şi ne-nvaţă* (p. 161); *Cu vecinicia sunt legat, Ci voi să mă dezlege* (p. 191); *– De greul negrei vecinicii, Părinte, mă dezleagă* (p. 196); *Căci în priviri citeam o vecinicie* (p. 217); *În toată neagra vecinicie O clipă-n braţe te-am ţinut* (p. 231); *Naintea veciniciei, nu corpul gol ce râde* (p. 82); *Ş-o să-mi răsai ca o icoană A pururi verginei Marii* (p.141).

3.6. Aşa cum am constatat anterior, lexicul limbii române se diferenţiază nu numai din punct de vedere temporar, adică pe axa temorală, ca în cazul arhaismelor şi neologismelor, ci şi din punct de vedere spaţial, teritorial. Vocabularul regional, fiind forma cea mai cunoscută a diferenţierii teritoriale a sistemului lexical al limbii, constituie, în lirica lui Mihai Eminescu, un subansmblu distinct de unităţi lexicale. În general, lexicul regional, se opune, din punctul de vedere al extinderii spaţiale, lexicului literar care este cunoscut şi utilizat pe tot spaţiul locuit de români. Aşadar, regionalismele, inclusiv vocabularul regional, sunt specifice vorbirii populare din anumite zone populate de români. Cu alte cuvinte, în orice regiune, fie comună sau sat, constatăm prezenţa unor unităţi lexicale care nu sunt cunoscute în alte părţi. În acest sens sunt concludente următoarele exemple: *a aburca, acătării, adicălea, alde, aracan, a bălăcări, belea, calabalâc, hachiţă, ibovnic* etc. Astfel, lexicul liricii eminesciene, ca şi alte documente de limbă, vine să demonstreze că limba română comună cunoaşte două procese diametral opuse de evoluţie. Pe de o parte, constatăm prezenţa unei relaţii de continuitate teritorială dintre diferite graiuri, iar, pe de altă parte, constatăm o discontinuitate dintre diferite graiuri. În acelaşi timp, urmărind funcţionarea limbii pe axa teritorială, ajungem la concluzia că această continuitate a limbii se bazează pe prezenţa elementelor comune, care asigură unitatea limbii, iar discontinuitatea marchează prezenţa diferenţelor locale. În acest context, urmează să amintim că delimitarea strictă dintre lexicul comun şi cel regional se poate face în baza cercetării dialectale a limbii.

Totodată, în acest context este momentul potrivit să amintim că limba română, cu toate micile ei diferenţieri regionale, se caracterizează printr-o unitate inimaginabilă în raport cu celelalte limbi romanice şi nu numai. Dacă vorbitorii unor limbi europene (italiana, franceza, germana etc.) pot comunica între ei numai datorită cunoaşterii limbii literare unice, atunci românii, chiar vorbind limba „de-acasă", adică graiul lui de baştină, se pot înţelege cu orice român, indiferent din ce zonă este originar cel din urmă, aşa cum diferenţele de pronunţie şi cele lexicale sunt cunoscute, de regulă, de cei mai mulţi vorbitori de română. Dacă admitem că este vorba de o comunitate regională în care oamenii spun *burtă, a ciupi, cimitir, plapumă, varză, pepene verde, pepene galben* etc. şi de o altă comunitate vecină sau îndepărtată în care oamenii spun *foale* sau *pântece, a pişca, ţintirim, oghial, curechi, harbuz, zemos* etc., analizând această situaţie, vom constata că înţelegerea şi comunicarea verbală dintre vorbitorii celor două comunităţi se realizează practic fără niciun obstacol în pofida acestor deosebiri insignifiante

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

de vocabular şi eventual de pronunţie. Astfel este întru totul justificată constatarea că *„pe teritoriul lingvistic românesc nu există o diversificare atât de adâncă, încât să dea naştere unui fel de bilingvism, adică la situaţii în care vorbitorii unui grai să vorbească acasă graiul local, iar atunci când depăşesc zona acestui grai să fie nevoiţi a folosi limba comună a întregului popor ca pe o altă limbă, nici în ceea ce priveşte fonetismul, nici în ceea ce priveşte lexicul, nemaivorbind şi de sistemul lexical"* (Iordan, p. 29).

Examinarea regionalismelor, în special a moldovenismelor lexicale, din poezia antumă a lui Mihai Eminescu vine să confirme această aserţiune a lingviştilor menţionaţi anterior. Acestea fiind spuse, urmează să constatăm că autorii de dicţionare nu includ în inventarul de cuvinte unităţile regionale cu o circulaţie extrem de restrânsă (Dima, p. VII). În funcţie de obiectivele dicţionarelor, unele dintre acestea includ unităţile regionale care „sunt prezentate suficient de larg în operele artistice ale unor autori diferiţi sau care desemnează obiecte, fenomene, noţiuni deosebit de importante şi de caracteristice pentru viaţa şi existenţa etc. populaţiei unei sau altei regiuni, fiind cunoscute şi în alte părţi" (*Словарь русского языка в четырех томах,* p. 7) Evident, aceste prescripţii nu au caracter obligatoriu, însă pot sugera anumite soluţii în cazuri concrete, când este vorba să includem un cuvânt de acest fel în lista unităţilor de dicţionar.

3.7. În continuare vom enumera moldovenismele lexicale atestate în limbajul poetic eminescian:

Aş vrea să văd acuma natala mea vâlcioară / Scăldată în cristalul pârăului de-argint (p. 28); *Sufletul mi-apasă nouri de suspine, Bucovina mea!* (p. 31); *Sau ca un nour gonit de vânt* (p. 48); *Stă şi azi în faţa lumii o enigmă n'explicată / Şi vegheaz-o stâncă arsă dintre nouri de eres*. (p. 53); *O buhă care, ţipând a jele* (p. 48); *Cum printre nouri galbena stelă* (p. 49); *Rumpe coarde de aramă cu o mână amorţită* (p. 53); *El intră să vad-acolo tot trecutul. – I se rumpe Al lui suflet când priveşte peste-al vremurilor vad* (p.65); *Dintr-un colţ pe-o sofă roşă eu în faţa lui privesc* (p. 63); *Este regele: în haină de-aur roş şi pietre scumpe* (p.65); *Noaptea zeii se preumblă în vestmintele lor dalbe* (p.65); *De oraşul care iese din pustiile de jele* (p. 67); *În pod miaună motanii – la curcani vânătă-i creasta Şi cu pasuri melancolici meditând umblă-n ogradă* (p. 68); *Un palat, borta-n perete şi nevasta – o icoană* (p. 68); *Pe pereţi cu colb, pe podul cu lungi pânze de painjen* (p. 68); *Pe pereţi cu colb, pe podul cu lungi pânze de painjen* (p. 68); (Dară eu – ce-mi pasă mie – bietul „ins!" la ce să-l purec? (p. 69); *De-aş putea să dorm încaltea. – Somn, a gândului odină* (p. 70); *Şi cununi de flori uscate fâşâiesc amirosind* (p. 71); *În stindardul roş şi fruntea-i aspră-adâncă, încreţită* (p. 73); *Am urmat pământul ista, vremea mea, viaţa, poporul* (p. 75); *Se mişc batalioane a plebei proletare, Cu cuşme frigiene şi arme lucitoare* (p. 84); *Căci flamura cea roşă cu umbra-i de dreptate Sfinţeşte-a ta viaţă de tină şi păcate* (p. 84); *Pe maluri zdrumicate de aiurirea mării* (p. 85); *Uimit privea Cezarul la umbra cea din nouri* (p. 85); *Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă* (p. 92); *Şi atunci c-obrazul roş* (p. 90); *Şi-i grăi cu grai de jele* (p. 90); *Drept dascăl toacă cariul sub învechitul mur* (p. 93); *Ea bate ca şi cariul încet într-un sicriu* (p. 93); *S-adun flori în şezătoare / De painjen tort să rumpă* (p. 94); *S-adun flori în şezătoare / De painjen tort*

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

să rumpă (p. 94); *Sun-un grier sub o grindă,* (p. 99); *Unde-ajung par văruite zid, podele, ca de cridă* (p. 99); *Încărcată de o bură, de un colb de pietre scumpe* (p. 100); *După pânza de painjen doarme fata de-mpărat* (p. 100); *Înecată de lumină e întinsă în cravat* (p. 100); *Răsfiratul păr de aur peste perini se-mprăştie* (p. 100); *Pânza cea acoperită de un colb de pietre scumpe* (p. 100); *Iar voinicul s-apropie şi cu mâna sa el rumpe* (p. 100); *Ea zâmbind şi trist se uită, şopoteşte blând din gură: a șopti* (p. 100); *Şi când inima ne creşte de un dor, de-o dulce jele* (p. 102); *Când pierdută razimi fruntea de-arzătorul meu obraz* (p. 102); *Ea-şi acopere cu mâna faţa roşă de sfială* (p. 102); *Ochii-n lacrimi şi-i ascunde într-un păr ca de peteală* (p. 102); *S-au făcut ca ceara albă faţa roşă ca un măr (p. 103); Să te primbli şi să numeri scânduri albe în cerdac?* (p. 104); *În coliba împistrită ea să nasc-un pui de prinţ* (p. 104); *În zadar ca s-o mai cate tu trimiţi în lume crainic* (p. 104); *Tristă-i firea, iară vântul sperios vo creangă farmă* (p. 104); *Pe potica dinspre codri cine oare se coboară?* (p. 104); *Lumina cu mucul negru într-un hârb un roş opaiţ* (p. 105); *Îşi ascunde faţa roşă l-a lui piept duios de mire* (p. 105); *Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt* (p. 106); *El ştergarul i-l desprinde şi-l împinge lin la vale* (p. 106); *Ele sar în bulgări fluizi peste prundul din răstoace* (p. 106); *Ţapăn, drept, cu schiptru-n mână, şede-n perine de puf (p. 106); Faţa-i roşie ca mărul, de noroc i-s umezi ochii* (p. 107); *Şi albinele-aduc miere, aduc colb mărunt de aur* (p.107); *Ca cercei din el să facă cariul, care-i meşter faur* (p. 107); *În veşmânt de catifele, un bondar rotund în pântec* (p. 107); *În veşmânt de catifele, un bondar rotund în pântec* (p. 107); *Şi păru-i de-aur curge din raclă la pământ* (p. 108); *Şi păru-i de-aur curge din raclă la pământ* (p. 108); *Pe funii lungi coboară sicriul sub perete* (p. 111*); În juru-i fug ca visuri – prin nouri joacă lună* (p. 111); *O dulce întrupare de-omăt* (p. 114); *Prin vânt, prin neguri vine – şi nourii s-aştern* (p. 114); *În salele pustie lumine roşi de torţii* (p. 115); *Pe-oglinzi de marmuri negre un negru nimitez* (p.115); *Dar buzele ei roşii păreau că-s sângerate* (p. 117); *Sara vine din arinişti* (p. 124); *Şi prin cărţile în vravuri Umblă şoarecii furiş* (p. 128); *Inima din loc îmi sare Când aud că sună cleampa...*(p.129); *Şuieram l-a ei chemare Ş-am ieşit în câmp râzând* (p. 134); *Şi aceiaşi pomi în floare Crengi întind peste zaplaz* (p. 135); *El este-al omenimei izvor de mântuire* (p. 138); *Ş-aceluia, Părinte, să-i dai coroană scumpă, Ce-o să asmuţe câinii, ca inima-mi s-o rumpă* (p 139); *Tot alte unde-i sună aceluiaşi pârău* (p. 151); *Iar dacă împreună va fi ca să murim, Să nu ne ducă-n triste zidiri de ţintirim* (p. 153); *Pe când luna străluceşte peste-a tomurilor bracuri* (p. 155); *Facem pe pământul nostru muşunoaie de furnici* (p. 156); *Soarele, ce azi e mândru, el îl vede trist şi roş* (p. 156); *Este drept că viaţa-ntreagă, Ca şi iedera de-un arbor, de-o idee i se leagă* (p. 157); *De a pururi, pretutindeni, în ungherul unori crieri* (p. 157); *Colbul ridicat din carte-ţi l-o sufla din ochelari* (p. 157); *Printre tomuri brăcuite aşezat şi el, un brac* (p. 157); *Printre tomuri brăcuite aşezat şi el, un brac* (p. 157); *Ameţiţi de limbe moarte, de planeţi, de colbul şcolii* (p. 162); *După vremuri mulţi veniră, începând cu acel oaspe* (p. 167); *Şi ca nouri de aramă şi ca ropotul de grindeni* (p. 167); *Iar în iarba înflorită, somnoros suspin-un grier...*(p.173.); R*espirarea cea de ape îl îmbată, ca şi sara* (p.173);

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Peste farmecul naturii dulce-i picură ghitara (p.173); *O, arată-mi-te iară-n haină lungă de mătasă* (p.173); *Povestesc ele-nde ele numai dragostele noastre* (p 175); *Poate că-i convin tuspatru craii cărţilor de joc* (p. 181); *Şi cât de viu s-aprinde el În orişicare sară* (p. 185); *Uşor el trece ca pe prag Pe marginea ferestei* (p. 186); *Căci este sara-n asfinţit Şi noaptea o să-nceapă* (p. 198); *Lasă grija sfinţilor În sama părinţilor* (p. 202); *Pururi tânăr, înfăşurat în manta-mi* (p. 216); *O, ceas al tainei, asfinţit de sară* (p. 218); *Ca-n ţintirim tăcere e-n cetat*e (p. 219); *Nime-n lume nu ne ştie* (p. 226); *Nime-n lume nu ne ştie* (p. 226); *Nime-n lume nu ne simte* (p. 226); *Nime-n lume nu ne vede* (p. 226); *Din valurile vremii, iubita mea, răsai Cu braţele de marmur, cu părul lung, bălai* (p. 233); *Ah! acum crengile le-ndoaie Mâinuţe albe de omăt* (p. 247); *Sara pe deal buciumul sună cu jale* (p. 249); *Nourii curg, raze-a lor şiruri despică* (p. 249); *Clopotul vechi umple cu glasul lui sara* (p. 249); *Ţi-aduci aminte cum pe-atunci Când ne primblam prin văi şi lunci* (p. 253).

Ceea ce merită să reținem din aceste exemple este faptul că Mihai Eminescu făce uz de unitățile lexicale frecvente în graiul moldovenesc mai ales din considerente poetice, probă supremă în acest context servind faptul că poetul utilizează atât variantele regionale ale cuvintelor, cât și formele lor literare, normate. A se vedea: *ţintirim – cimitir, jele – jale, omăt – zăpadă, nime – nimeni, colb – praf, grier – greier, crier – creier, roş - roşu, a căta – a căuta, potică – potecă, patemă – patimă* etc.

4. Întrucât în rândurile anterioare am insistat asupra regionalismelor specifice graiului moldovenesc, în continuare vom examina alte variante de regionalisme, care, deși sunt cunoscute mai multor graiuri nord-dunărene, nu sunt considerate ca fiind variante literare, din care considerente dicționarele, deși le includ în registrul lor de cuvinte, le califică drept regionalisme, fără a le indica zona lor de circulație, fapt ce ne determină să considerăm această categorie de cuvinte ca fiind identificată în funcție de apartenența socială a vorbitorilor, indiferent de provincia de origine. Altfel spus, de această dată este vorba de stratificarea lexicului pe axa socială. Prin urmare, alături de diferenţierea temporală şi cea spaţială, lexicul limbi se diferenţiază din punct de vedere social. În acest caz este vorba de un anumit număr de unităţi lexicale care funcţionează numai în vorbirea unor anumite clase, pături sau grupări sociale. Cuvintele ce ţin de diferenţierile sociale sunt, în raport cu lexicul limbii române comune, unităţi periferice, din care cauză şi apare problema includerii sau excluderii lor din inventarul de cuvinte al dicţionarelor, adică dacă pot fi acestea considerarte ca făcând parte din sistemu lexical al limbii literare sau nu.

4.0. În această ordine de idei sunt concludente următoarele variante de unități lexicale atestate în lirica eminesciană:

Şi negrele-i bucle ondoală-n zefire (p. 25); *Cinsă-n aur, aur, aur, Atunci este un tezaur* (p. 34.); *Se deseamnă-un viitor!* (p. 35); *Dar cel puţin nu spuneţi că aveţi simţiminte* (p. 47); *Că-n veci nu se îmbracă în veştede vestminte* (p. 47); *Misteriul cel sânt* (p. 47); *Alerg pe calea vieţii mele, O buhă care, ţipând a jele* (p. 48); *Nu-i loc aicea, ci numa-n stele* (p. 49); *Numai prin chaos tu îmi apari* (p. 49); *Şi moartea ta n-o plâng, ci mai fericesc O rază fugită din chaos lumesc* (P. 61); *Şi aude-n cer un tunet şi un gemet pe pământ...* (p. 50); *Dar azi vălul cade, crudo! dismeţit din visuri sece* (p. 52); *Cu diadema-i de stele,*

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

cu surâsul blând, vergin (p. 52.); *Zace palida vergină cu lungi gene, voce blândă* (p. 53); *Cu zâmbirea de vergină, cu glas blând, duios, încet* (p.55); *Voi urmaţi cu răpejune cugetările regine* (p.55); *Unele-albe, nalte, fragezi, ca argintul de ninsoare* (p. 64); *Noaptea zeii se preumblă în vestmintele lor dalbe* (p. 65); *Au aflat sâmburul lumii, tot ce-i drept, frumos şi bun* (p. 66); *Memfis, Teba, ţara-ntreagă coperită-i de ruine* (p. 66); *Prin deşert străbat sălbatec mari familii beduine* (p. 66); *Din a valurilor sfadă prorociri se aridic* (p. 66); *Cum nu sunt un şoarec, Doamne, – măcar totuşi are blană* (p. 68); *Cea ce-ncunjură mulţimea i-o romantică copilă* (p. 69); *Ziua tologit în soare, pândind cozile de şoaric* (p. 69); *De-oi petrece-ncă cu mâţe şi cu pureci şi cu luna* (p. 70); *Genuncheată stă pe trepte o copilă ca un înger* (p. 71); *Contra tot ce grămădiră veacuri lungi şi frunţi măreţe* (p. 73); *Se apropie-argintoasă umbra nalt-a unui* înger (p. 74); *A perfecţiei umane şi ele fac să pice* (p. 82); *Naintea veciniciei, nu corpul gol ce râde* (p. 82); *Şi plângând îi pune şeaua* (p. 89); *O cucuvaie sură pe una se aşează* (p. 92); *Năuntrul ei pe stâlpii-i, pereţi, iconostas* (p. 92); *Acăţat de pietre sure un voinic cu greu le suie* (p. 99); *Tremurând ea licureşte şi se pare a se rumpe, a licări* (p. 100); *Cu o singură trăsură măiestrit le încondeie* (p. 100); *Şi cu crengi îl apăr pagii de muscuţe şi zăduf*...(p. 106); *Până văd păinjenişul între tufe ca un pod* (p. 107); *În veşmânt de catifele, un bondar rotund în pântec* (p. 107); *În valurile Volgăi cercam cu spada vad* (p. 108); *Căci Odin părăsise de gheaţă nalta-i domă* (p. 109); *Trezeau din codrii vecinici, din pace secular* (p. 109); *Dar nu-l mai vrei pe Arald, căci nu mai vrei nimică* (p. 110); *Ah! unde-i vremea ceea când eu cercam un vad* (p. 110); *Pe piatra prăvălită pun crucea drept pecete* (p. 111); *Cu cipru verde-ncinge antică fruntea ta* (p. 21); *Şi lumea nebunise gemând din răsputere* (p. 114); *Rănesc întunecimea ca pete de jeratic* (p. 115); *Naintea lor se nalţă puternic vechii munţi* (p. 119); *Ei trec în răpejune de râuri fără punţi* (p. 119); *Naintea lor se mişcă pădurile de brad* (p. 118.); *Bătrânu-şi pleacă geana şi iar rămâne orb* (p. 118.); *Bouri nalţi cu steme-n frunte* (p. 121); *Vei spăşi greşala mumii* (p. 123; *Prin mişcarea naltei ierbi* (p. 133); *Acea tainică simţire, care doarme-n a ta harfă* (p. 160); *Şi-n a lucrurilor peteci căutând înţelepciune?* (p. 161); *Şi uscat foşni mătasa pe podele, între glastre* (p. 174); *Când tăiau în marmor chipul unei zâne după ele* (p. 180); *Când căzându-i în genunche, i-ar vorbi tânguitor* (p. 180) etc.

4.1. Fără ca Mihai Eminescu să fie preocupat în mod special de problema stratificării stilistice a lexicului românesc în funcție de registrele lui stilistice, acest aspect al lexicului românesc se manifestă suficient de frecvent în lirica eminesciană. Cu acest prilej, am identificat unități lexicale din registrele popular, colocvial, familiar, livresc etc. ale limbii române.

4.1.0. În primul rând, identificăm aici o serie de cuvinte care sunt eminamente poetice, autorul reușind să obțină cu ajutorul acestora efecte stilistice remarcabile. În această ordine de idei amintim doar câteva cuvinte din această categorie: *Ş-acel rege-al poeziei, vecinic tânăr şi ferice* (p. 54); *El ades suit pe-o piatră cu turbare se-nfăşoară* (p. 73); *Ele stârnesc în suflet ideea neferice* (p. 81); *Şi sprâncenele arcate fruntea albă i-o încheie* (p. 100); *Vei spăşi greşala mumii* (p. 123); *Cum din chaos face mumă, iară el devine Tatăl!...* (p. 155); *Când ochiul tău cel mândru străluce în afară* (p. 250).

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

4.1.1. Evident, categoria cuvintelor din registrul popular este cea mai numeroasă. Propunem în continuare o serie de cuvinte din registrul popular atestate frecvent în lirica eminesciană:

Din demon făcui o sântă, dintr-un chicot, simfonie (p. 52); *Racle ce încap în ele epopeea unui scald* (p. 64); *Ce idei se-nşiră dulce în mâţeasca-i fantazie?* (p. 69); *De-ar fi-n lume numai mâţe – tot poet aş fi? Totuna…* (p. 69); *După chip şi-asemănare a creat mâţescul neam* (p. 70); *De-oi petrece-ncă cu mâţe şi cu pureci şi cu luna* (p. 70); *Nu căta în depărtare Fericirea ta, iubite!* (p. 76); *Frumseţile-ne tineri bătrânii lor distrug* (p. 81); *Văzduhul scânteiază* (p. 92); *Dacă boiul mi-l înmlădiiu, dacă ochii mei îmi plac* (p. 101); *O, rămâi, rămâi la mine, tu, cu viers duios de foc* (p. 102); *Tu-ţi arzi ochii şi frumseţa…* (p. 103); *Când coboară-n ropot dulce din tăpşanul prăvălatic* (p. 106); *Şi cu crengi îl apăr pagii de muscuţe şi zăduf…* (p. 106); *Şi-n glas purtat de cântec simţii duiosu-i viers* (p. 138); *Atunci lumea-n căpăţână se-nvârtea ca o morişcă* (p. 161); *Naintea nopţii noastre umblă Crăiasa dulcii dimineţi* (p. 221); *Tremurând cu unde-n spume, Între trestie le farmă* (p. 227); *Şi când răsai nainte-mi ca marmura de clară* (p. 250).

4.1.2. De asemenea, în lirica eminesciană am atestat unele unități lexicale care au o frecvență redusă, inclusiv în registrul popular, deși acestea dispun de un potențial semantic și artistic distinct. Pentru a ne convinge de cele afirmate, prezentăm mai jos câteva exemple din categoria cuvintelor rare:

Din nou prin glorii calcă, cu faţa înzeită (p. 46); *Virtutea despletită şi patria-ne zeie* (p. 47); *Prin neagra noapte cum un fanar* (p. 49); *Sufletu-ţi arde-n sufletul meu C-o flamă dulce, tainică, lină* (p. 49); *Visul selbelor bătrâne de pe umerii de deal* (p.55); *Palmii risipiţi în crânguri auriţi de-a lunei rază* (p.65); *Aş striga: o, motănime! motănime!* (p. 70); *De-al tău suflet, motănime, nepostind postul cel mare* (p. 70); *Ce-ţi lipseşte să fii înger – aripi lungi şi constelate* (p. 72); *Şi în mâna-i însceptrată, mâna ei îngustă, mică* (p. 73); *Domnind semeţ şi tânăr pe roinicele stoluri* (p. 109); *O, eroi! care-n trecutul de măriri vă adumbriseţi* (p. 169).

4.1.3. În fine, Mihai Eminescu, deși nu este preocupat în mod special de această problemă în poezia sa, apelează, uneori, la crearea unor unități lexicale proprii. În primul rând, este vorba de celebrul verb eminescian *a heiniza*, derivat de la numele propriu Henrich Heine, renumit poet german romantic: *Noaptea-n pod, cerdac şi streşini heinizând duios la lună* (p. 69), vers în care poetul sugerează ideea că toată motănimea face/recită noaptea poezie, în stilul poetului german.

Mihai Eminescu a preluat din limbile occidentale substantivul *scald* „vechi poet scandinav”: *Racle ce încap în ele epopeea unui scald* (p. 64). Se pare că Mihai Eminescu este unul dintre primii autori români care a utilizat substantivul *orizon*, probă concludentă în această ordine de idei fiind forma acestuia similară celei din franceză: *Dar un luceafăr, răsărit Din liniştea uitării, Dă orizon nemărginit Singurătăţii mării* (p. 194), deși Mihai Eminescu a cunoscut și utilizat în poezia sa și forma literară a acestui substantiv: *Orizontu-ntunecându-l, vin săgeţi de pretutindeni* (p. 167). De altfel, varianta învechită *orizon* era justificată la acea vreme (a se compara formele: lat. *horison, -ntis,* ngr. *orízon,* fr. *horizon*), deși în germană și italiană circulau formele cu *–t* final: germ. *Horizont,* it. *orizzonte*, care au devenit ulterior variante normative în limba română.

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Nu este exclus ca verbul *a binezice* să fie o creație eminesciană (A se vedea; *Să pot a binezice cu mintea-nflăcărată, Visările juniei, visări de-un ideal*, p. 29), având drept model verbul *a binecuvânta*, mai ales că acest model derivativ era cunoscut și limbii latine (limbă pe care poetul o cunoștea): lat. *benedicere*. De asemenea, am putea considera că Mihai Eminescu este primul care a introdus în limba noastră substantivul *stelă* cu semnificația lui inițială „corp ceresc, cu lumină proprie, care poate fi văzut noaptea sub forma unui punct luminos; astru; stea", având ca sinonim substantivul *stea*: și fiind, în poezia lui M. Eminescu, un împrumut din latină (*stella*): *Cum printre nouri galbena stelă* (p. 49). În prezent, substantivul *stelă* are numai următoarea semnificație: „mic monument cu caracter comemorativ, în formă de coloană sau de pilastru, alcătuit dintr-un singur bloc de piatră și purtând de obicei inscripții sau sculpturi, specific antichității".

4.1.4. Graiul moldovenesc se impune în limba română prin predilecția pentru derivarea și utilizarea diminutivelor. Această particularitate a graiului moldovenesc Mihai Eminescu a exploatat-o în mod ingenios în lirica sa. De altfel, excesul de diminutive din poezia sa indică originea provincială a poetului, întrucât aceste diminutive îl apropie pe Mihai Eminescu de spiritul moldovenilor, fără a-l înstrăina însă de neamul românesc în genere. În cele ce urmează prezentăm o serie de diminutive atestate în lirica antumă a lui Mihai Eminescu:

De-aş avea o floricică Gingaşă şi tinerică, De-aş avea o porumbiţă Cu chip alb de copiliţă, Copiliţă blândişoară Câtu-ţi ţine ziuliţa I-aş cânta doina, doiniţa, I-aş cânta-o-ncetişor (p. 23); *Ah! ascultă, mândruliţă, Drăguliţă* (p.25); *De-aş fi, mândră, râuşorul* (p. 26); *Şi maicii ce strânge pruncuţu-i la sân* (p. 32); *Şi cu crengi îl apăr pagii de muscuţe şi zăduf...* (p. 106); *Iată vine nunta-ntreagă – vornicel e-un grierel* (p. 107); *Iată vine nunta-ntreagă – vornicel e-un grierel* (p. 107); *O cojiţă de alună trag locuste, podu-l scutur* (p. 107); *Vin ţânţarii lăutarii, gândăceii, cărăbuşii, Iar mireasa viorică i-aştepta-ndărătul uşii* (p. 107); *Dibuind încetişor; Cordeluţe şi nimicuri, Iată toate-a lui averi...* (p. 131); *Pe aceeaşi ulicioară Bate luna în fereşti* (p. 135); *Ea se prinde de grumazu-i cu mâinuţele-amândouă* (p 175); *După care ea atrage vre un june curtezan, Care intră ca actorii cu păsciorul mărunţel* (p. 181); *Şi-n cămara inimioarei i-aranjează la un loc...* (p. 181); *Cu obrăjei ca doi bujori De rumeni, bată-i vina* (p. 192); *Ci numai nu te mânia, Ci stai cu binişorul* (p. 193); *Cum vânătoru-ntinde-n crâng La păsările laţul* (p. 193); *Ea-l asculta pe copilaş Uimită şi distrasă* (p. 193); *Şi ruşinos şi drăgălaş,Mai nu vrea, mai se lasă* (p. 194); *Somnoroase păsărele Pe la cuiburi se adună* (p. 224); *Se ascund în rămurele – Noapte bună!* (p. 224); *Peste vârf de rămurele* (p. 234); *Trec în stoluri rândurele* (p. 234); *Şi cu doru-mi singurel, De mă-ngân numai cu el!* (p. 234); *Mâinuţe albe de omăt* (p. 247).

5. În virtutea numărului relativ mare de categorii gramaticale, sistemul morfologic al limbii române dispune de un impresionabil potențial expresiv și stilistic, pe care Mihai Eminescu, fin și subtil cunoscător al limbii noastre, a fost capabil să-l valorifice la maximum. Tocmai din aceste considerente, în continuare vom încerca să examinăm limbajul poetic al liricii antume a lui Mihai Eminescu în funcție de modalitățile de exploatare a categoriilor morfologice.

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

În primul rând se impune categoria numărului, care, în poezia eminesciană se manifestă printr-un potențial expresiv și stilistic enorm. Astfel, pentru a-și realiza intențiile sale poetice, poetul renunță la banalele forme de plural și reușește să obțină efecte poetice inegalabile tocmai prin identificarea unei forme de plural marcată valoric și poetic, extrem de rar utilizate nu numai în poezia de până la Mihai Eminescu, dar și în perioada de după dispariția marelui nostru poet.

5.0. Pluralul substantivelor din poezia eminesciană este atât de variat și de poetic, încât pentru a pătrunde în esența acestui procedeu stilistic eminescian, se cere să fie elaborate studii lingvistice și literare de mari proporții. Evident, noi examinăm formele de plural prin prisma normelor limbii literare din prezent și suntem conștienți de faptul că în timpul lui Mihai Eminescu unele forme de plural erau învechite, iar altele sunt creații proprii ale autorului. În cele ce urmează, ne vom limita la eșalonarea exemplelor atestate în lirica lui Mihai Eminescu:

Ca şi florile din mai, Fiice dulce-a unui plai (p. 23); *Izbiţi de talazuri, furtune* (p. 33); *Cum stâncelor aruncă durerea-i înspumată* (p. 43); *În preajma minţii voastre ucisă de orgie, Şi putredă de spasmuri, şi arsă de beţie* (p. 46); *Adevăr scăldat în mite* (p. 53); *Munte cu capul de piatră de furtune detunată* (p. 53); *În prezent vrăjeşte umbre dintr-al secolilor plan* (p. 53); *Iar Negruzzi şterge colbul de pe cronice bătrâne* (p. 53); *Sau visând o umbră dulce cu de-argint aripe albe* (p.55); *Visul apelor adânce şi a stâncelor cărunte* (p.55); *Dar poate... o! capu-mi pustiu cu furtune* (p. 59); *C-asupră-mi c-un zâmbet aripele-a-ntins* (p. 62); *Astupând cu el oraşe, ca gigantice sicriuri* (p. 66); *Şi cu pasuri melancolici meditând umblă-n ogradă* (p. 68); *În prelegeri populare idealele le apăr* (p. 69); *Părea ca o noapte neagră de furtune-acoperită* (p. 74); *Zidiţi din dărmături gigantici piramide* (p. 82); *Atunci vă veţi întoarce la vremile-aurite,Ce mitele albastre ni le şoptesc ades* (p. 82); *Şi boale ce mizeria ş-averea nefirească Le nasc în oameni* (p. 83); *A sute d-echipajuri, gândirea-i n-o înşală* (p. 83); *Pe stradele-ncruşite de flăcări orbitoare* (p. 84); *Scânteie marea lină, şi placele ei sure* (p. 85); *Acolo, lângă izvoară, iarba pare de omăt* (p. 106); *Şi cu crengi îl apăr pagii de muscuţe şi zăduf...* (p. 106); *Toţi cu inime uşoare* (p. 107); *Şi lângă ea-n genunche e Arald, mândrul rege* (p. 108); *Umplut-au sperioase pustiul pân' la poluri* (p. 109.); *Pe zodii sângeroase porneau a lui popoară* (p. 109); *Făcliile ridică, se mişc-în line pasuri* (p. 110); *În juru-i fug ca visuri – prin nouri joacă lună* (p. 111); *Izvoară vii murmură şi saltă de sub piatră* (p, 111); *Movili de frunze-n drumu-i le spulberă de sună* (p.111); *Şi fâlfâie deasupra-i, gonindu-se în roate* (p. 112); *Se nalţă-n sus albastră, de flacăre o dungă* (p. 112); *În salele pustie lumine roşi de torţii* (p. 115); *În salele pustie lumine roşi de torţii* (p. 115); *În salele pustie lumine roşi de torţii* (p. 115); *Furtunelor dă zborul, pământul de-l distramă...*(p. 118); *Şi-n două laturi templul deschise-a lui portale* (p. 118); *Cu miroase o îmbată* (p. 124); *Cu degetele-i vântul loveşte în fereşti* (p. 130); *Pe fereşti se suie noaptea* (p. 131); *Bate luna în fereşti* (p. 135); *Spre ură şi blestemuri aş vrea să te înduplec* (p 139); *Răsai din umbra vremilor încoace* (p. 144); *Moartea vindec-orice rană, Dând la patime repaos* (p. 150); *Cum planeţii toţi îngheaţă şi s-azvârl rebeli în spaţ'* (p. 156); *Secolii din gură-n gură şi l-or duce mai departe* (p. 157); *Să-i găsească pete multe, răutăţi şi mici scandale...* (p. 158);

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Şi câţi codri-ascund în umbră strălucire de izvoară! (p. 159); *Ameţiţi de limbe moarte, de planeţi, de colbul şcolii* (p. 162); *Ameţiţi de limbe moarte, de planeţi, de colbul şcolii* (p. 162); *În cămeşi cu mâneci lunge* (p. 170); *Muchi de stâncă* (p.173); *Apoi iar dispare-nluntru... auzi pasuri ce coboară...* (p. 174); *Sunt sătul de-aşa viaţă... nu sorbind a ei pahară* (p. 176); *Şi un leu iese în faţă, cumpătat, cu pasuri line* (p. 182); *Vedea, ... Cum izvorau lumine* (p. 195); *În calea timpilor ce vin* (p. 210); *Deasupra-i frunzele pustie – A mele visuri care mor* (p. 231); *De-atunci pornind a lui aripe S-a dus pe veci norocul meu* (p. 231); *Apele plâng, clar izvorând în fântâne* (p. 249) etc.

5.1. Și în cazul numărului singular atestăm unele licențe poetice, justificate de ritmul versului sau de intenția mesajului poetic. Astfel, unele substantive feminine capătă la singular forme de neutru: *În dom de marmur negru ei intră liniştiţi* (p. 112); *În zid de marmur negru se uită crunt şi drept* (p.112); *Tu le vezi primind elevii cei imberbi în a lor clas* (p. 161); *Filomele-i ţin orchestrul* (p. 120) etc., iar unele substantive masculine, deși își păstrează genul masculin, obțin alte forme de singular; *Pe când nu era moarte, nimic nemuritor, Nici sâmburul luminii de viaţă dătător* (p. 138); *Cu musteaţa răsucită şede-n ea un mire flutur* (p. 107); *Şi lângă ea-n genunche e Arald, mândrul rege* (p. 108) etc. De altfel, și unele substantive feminine, deși își păstrează genul, capătă unele terminații specific de singular: *O, cere-mi, Doamne, orice preţ / Dar dă-mi o altă soarte* (p. 196*); Ei doar au stele cu noroc Şi prigoniri de soarte* (p. 197).

5.2. În fine, în lirica eminesciană substantivele feminine formează genitiv-dativul singular cu desinența *-ei* (formă învechită pentru limba contemporană): *Părul său negru ca noaptea peste-al marmurei braţ alb* (p. 71); *Albă ca zăpada iernei, lucie ca apa lină* (p. 72); *Ah! acele gânduri toate îndreptate contra lumei* (p. 74); *A perfecţiei umane şi ele fac să pice / În ghearele uzurei copile din popor!* (p. 82); *Vioriul glob al lampei, mlădioasa mea stăpână!* (p. 174); *Dimpreună cu al lunei disc, stăpânitor de ape* (p. 174); *Şi paloarei tale raza inocenţei eu i-am dat* (p. 52); *Din demon făcui o sântă, dintr-un chicot, simfonie, Din ochirile-ţi murdare, ochiu-aurorei matinal* (p. 52); *În faţa lunei, care prin ele-atunci străbate ...*(p. 85); *Merge-n codri făr' de capăt, Când a serei raze roşii* (p. 89); *Îşi deschide-a lui adâncuri, faţa lunei să le bată* (p. 104); *A misticei religii întunecoase cete* (p. 111).

În lirica eminesciană am atestat două forme de anticariat, de o raritate extremă în limba română. Este vorba de dativul posesiv: *Eu să fiu a ta stăpână, tu stăpân vieţii mele* (p. 163); *Când cu totului răpită Se-ndoi spre el din şele* (p. 90); *Idol tu! răpire minţii! cu ochi mari şi părul des* (p.101); *Şi azi aceleaşi stele, Ce-au luminat atât de des Înduioşării mele* (p. 205) și dativul locativ: *Un leu pustiei rage turbarea lui fugindă* (p. 43).

Tot în acest context, urmează să amintim de adjectivizarea unor substantive, impunându-se în mod special atenției noastre adjectivizarea substantivului *șes*; *Pe-al lui maluri gălbii, şese, stuful creşte din adânc* (p. 64).

5.3. Deși din punct de vedere cantitativ categoria genului afectează adjectivul într-o măsură mai limitată, totuși abaterile de la norma literară sunt foarte eficiente, contribuind în mod substanțial la sporirea expresivității limbajului poetic eminescian: *Urechile ce-s prea lunge ori coarnele de la cerb* (p. 53); *Visul apelor adânce şi a stâncelor cărunte* (p.55);

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Din genele-ţi lunge, din ochiul tău mare (p. 62); *Pe lângă mese lunge, stătea posomorâtă* (p.79); *Îi plac adânce cânturi* (p. 116); *În cămeşi cu mâneci lunge* (p. 170); *Ea apleacă gene lunge Peste ochii cuvioşi* (p. 90) etc.

Odată ce examinăm specificul adjectivului în lirica eminesciană, este necesar să menționăm abundența gerunziilor adjectivizate/adverbializate, procedeu stilistic extrem de frecvent în lirica lui Mihai Eminescu: *Şi pasărea cântă suspine-imitândă / Un cântec de-amor* (24); *Ecou-i răspunde cu vocea-i vuindă / La plânsu-i de dor* (24); *Pe câmp se văd două fiinţe uşoare / Săltânde pe-un cal* (24); *Sclipesc fluturând* (25); *Aş zburare / Pe-al tău sân gemând de dor* (26); *Să mai salut o dată colibele din vale, / Dorminde cu un aer de pace, liniştiri* (p. 28); *Prin vinele vibrânde gheţoasele-i fiori* (p. 29); *N-oi uita vreodată, dulce Bucovină, / ... Râuri resăltânde printre stânce nante, / Apele lucinde-n dalbe diamante* (p. 30); / *Precum călătorul, prin munţi rătăcind, / Prin umbra pădurii cei dese, / La slaba lumină ce-o vede lucind / Aleargă purtat ca de vânt* (p. 32); *Aşa şi speranţa – c-un licur uşor, / Cu slaba-i lumină pălindă –* / *Animă-nc-o dată tremândul picior* (p. 32); *Aşa marinarii, pe mare umblând* (p. 33); *Izbiţi de orcanul gheţos şi urlând* (p.33); *Ca o candelă lucind, / Când cu pasu-i lin, alene / Se preumblă surâzând?* (p. 35); *Iubeşti poate alba zare, / Ce-o săgeată mândrul soare / Peste câmpul înflorind?* (p. 35); *Noaptea vine-ncetişor, / Cu-a ei umbre suspinânde, / Cu-a ei silfe şopotinde / Cu-a ei vise de amor* (p. 36); *Se cunun căzânde jos* (p. 36); *Câte inime râzânde, / Dar pe câte suspinânde / Le delasă-ncetinel!* (p. 37); *Astfel mâna-ţi tremurândă / Bate-un cântec mort şi viu, / Ca furtuna descrescândă* (p. 41); *Cum stâncelor aruncă durerea-i înspumată / Gemândul uragan* (p. 43); *Un leu pustiei rage turbarea lui fugindă* (p. 43); *Şi norii-şi spun în tunet durerea lor mugindă* (p. 43); *Vântul jalnic bate-n geamuri / Cu o mână tremurândă* (p. 99) etc.

În fine, este necesar să menționăm că Mihai Eminescu își manifestă în poezia sa predilecția pentru unele forme adjectivale învechite: *Picioarele lui vechie cu piatra-mpreunate / El numără în gându-i zile nenumărate* (p. 111); *Cu cârja lui cea vechie el bate de trei ori* (p. 112); *Picioarele lui vechie cu piatra se-mpreună* (p. 119).

5.4. Referitor la acord, constatăm, uneori, lipsa acordului între subiect și predicat, situație determinată de necesitățile prosodice ale poeziei: S-*adun flori în şezătoare / De painjen tort să rumpă* (p. 94); *Şi în tăcere crudă ei nu ştiu ce aştept...* (p. 112); *Că de când nu ne-am văzut / Multă vreme au trecut* (p. 147). Am atestat lipsa de accord între unele adjective și determinatul lor: *Ochii căzuţi în capu-i şi buze viorie* (p. 114); *Ca umbre străvezie ieşite din infern* (p. 118); *În salele pustie lumine roşi de torţii* (p. 115); *Mii de fire viorie ce cu raza încetează* (p. 156); *Deasupra-i frunzele pustie –* / *A mele visuri care mor* (p. 231) etc.

De cele mai multe ori însă, poezia lui Mihai Eminescu abundă în lipsa de acord în cazul articolului definit, fapt explicabil atât de necesitățile ritmice ale versului, cât și de originea moldovenească a poetului, deși acesta din urmă nu pare a fi un motiv concludent, întrucât în lirica poetului constatăm prezența unui număr impunător de utilizări conforme normelor literare de acord a articolului definit. În această ordine de idei propunem următoarele exemple din poezia eminesciană care vin să confirme justețea celor afirmate anterior:

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Şi sărut a tale mâine, şi-i întreb de poţi ierta (p. 52); *Visul apelor adânce şi a stâncelor cărunte* (p.55); *Să văd cerul negru că lumile-şi cerne / Ca prăzi trecătoare a morţii eterne...*(p. 59); *Unde-a cerului mii stele ca-ntr-un centru se adun* (p. 66); *I se deschide-n minte tot sensul din tablouri / A vieţii sclipitoare...*(p. 85); *Când a serei raze roşii* (p. 89); *Au ajuns să rupă gratii ruginite-a unei bolţi* (p. 99); *A frumseţii haruri goale ce simţirile-i adapă* (p. 100); *Îşi deschide-a lui adâncuri, faţa lunei să le bată* (p. 104); *Cu greu a lui picioare din piatră le desface* (p. 112); *Şi-n două laturi templul deschise-a lui portale* (p. 118); *Iată toate-a lui averi...* (p. 131); *Au cine-i zeul cărui plecăm a noastre inemi?* (p. 138); *Şi-or găsi, cu al meu nume, adăpost a mele scrieri!* (p. 157); *Consacră-mi / Creştetul cu-ale lui gânduri, să-l sfinţesc cu-a mele lacrămi!* (p. 179); *Căci a voastre vieţi cu toate sunt ca undele ce curg* (p. 176); *Pe-a mele ceruri să răsai Mai mândră decât ele* (p. 190); *A noastre inimi îşi jurau / Credinţă pe toţi vecii* (p. 205); *Ce mai vrei cu-a tale sfaturi, / Dacă ştii a lor măsură* (p. 215); *Deasupra-i frunzele pustie – / A mele visuri care mor* (p. 231); *Ş-a lor glasuri a ta minte / Stă pe toate să le-asculte* (p. 244); *A vieţii noastre dezmierdări / Şi raze din amurg* (p. 248); *Nourii curg, raze-a lor şiruri despică* (p. 249).

6. Examinând comportamentul verbului în limbajul poetic eminescian, am atestat unele particularități surprinzătoare. În primul rând, unele verbe capătă în lirica eminesciană o desinență distinctă în raport cu cele admise de norma limbii literare. Fără a explica aceste abateri de la normă, dat fiind că ele sunt explicabile pentru fiecare filolog (ca licențe poetice, forme populare sau regionale), prezentăm în continuare, verbe cu terminații temporale distincte:

Concertul, ce-l întoană al păsărilor cor, / Cântarea în cadenţă a frunzelor, ce freme (p. 29); *Chiar moartea, ce răspânde teroare-n omenire* (29); *Aşa virtuoşii murind nu desper* (p. 33); *Speranţa-a lor frunte-nsenină* (p. 33); *Buclele-mi ce-n vânturi zbor?* (p. 34); *Ce-ncununã graţioasă / Buclele-mi ce-n vânturi zbor?* (p. 34); *Unui lumea i-acordează, / Iar pe altul îl botează / Cu-a lui rouă de plânsori* (p. 37); *Nimica, doar icoana-ţi, care mă învenină* (p. 43); *Ce foc făr-a se stinge, ce drept fără să-mi minţă, / O, oameni morţi de vii!* (p. 46); *Mă usc ca crucea pusă-n câmpii* (p. 48); *El revoacă-n dulci icoane a istoriei minune* (p.55); *Turnuri ca facle negre trăsnesc arzând în vânt – / Prin limbile de flăcări, ce-n valuri se frământ* (p. 84); *Şi plângând înfrână calul Calul ei cel alb ca neaua* (p. 89); *Îi netează mândra coamă / Şi plângând îi pune şeaua* (p. 89); *Umbra-n codri ici şi colo / Fulgerează de lumine...* (p. 89); *Când a serei raze roşii / Asfinţind din ceruri scapăt* (p. 89); *Când a serei raze roşii / Asfinţind din ceruri scapăt* (p. 89); *El înceată din cântare* (p. 90); *Şi când gândesc la viaţa-mi, îmi pare că ea cură / Încet repovestită de o străină gură* (p. 93); *Cu o singură trăsură măiestrit le încondeie* (p. 100); *Tremurând ea licureşte şi se pare a se rumpe* (p. 100); *Al ei chip se zugrăveşte plin şi alb: cu ochiu-l măsuri / Prin uşoară-nvineţire a subţirilor mătăsuri* (p. 100); *Singurică-n cămăruţă braţe albe eu întinz* (p. 101); *Dacă boiul mi-l înmlădiiu, dacă ochii mei îmi plac* (p. 101); *Flori albastre tremur ude în văzduhul tămâiet* (p. 106); *O cojiţă de alună trag locuste, podu-l scutur* (p. 107); *Pe pieptul moartei luce de pietre scumpe salbă* (p. 108); *Scânteie desperarea în ochii-i crunţi de sânge* (p. 108); *Şi stelele ce vecinic pe ceruri colindează* (p. 110);

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Se urmăresc prin bolte, se cheamă, fulger, gem (p. 113); *Arald, ce însemnează pe tine negrul port / Şi faţa ta cea albă ca ceara, neschimbată?* (p. 116); *Miroase-adormitoare văzduhul îl îngrèun* (p. 117); *Când gurile-nsetate în sărutări se-mprèun'* (p. 117); *La ce să măsuri anii ce zboară peste morţi?* (p. 151); *Muşti de-o zi pe-o lume mică de se măsură cu cotul* (p. 156); *Cea ce poate să convie unei inime oneste* (p. 162); *Codrii se înfiorează de atâta frumuseţe* (p. 163); *Domnul nostru-ar vrea să vază pe măritul împărat* (p. 165); *Care nu se-nfiorează de-a ta faimă, Baiazid!* (p. 167); *Lănci scânteie lungi în soare, arcuri se întind în vânt* (p. 167); *Oameni vrednici ca să şază în zidirea sfintei Golii* (p. 170); *Papura se mişcă-n freamăt de al undelor cutrier* (p.173) ; *Pe când mâna ta cea albă părul galben îl netează* (p. 174); *Codrii negri aiurează şi izvoarele-i albastre* (p 175); *Şi luceferii ce tremur aşa reci prin negre cetini* (p 175); *Nu vedeţi c-acea iubire serv-o cauză din natură?* (p. 176); *Lâng-a leilor grădină regele Francisc aşteaptă, Ca să vază cum s-o-ncinge între fiare lupta dreaptă* (p. 182); *Şi dintr-însa se repede C-un sălbatec salt un tigru, care când pe leu îl vede Muge tare* (p. 182); *Fiarele se-nfiorează* (p. 183); *Deasupra casei tale ies De te-ating, să feri în laturi* (p. 215); *De ce taci, când fermecată Inima-mi spre tine-ntorn?* (p. 223); *Pătrunză talanga* (p. 236); *Se scutur frunzele pe drum, Şi lanurile sunt pustii...*(p. 253); *Târzie toamnă e acum, / Se scutur frunzele pe drum* (p. 253) etc.

Evident, în lirica lui Mihai Eminescu atestăm şi unele forme verbale speciale, fie poetice, fie regionale, dar acestea nu urmăresc alt scop decât evidenţierea mesajului poetic urmărit de poet: *De-un veac el şede astfel – de moarte-uitat, bătrân* (p. 111); *Şi frumos ţi se mai şede* (p. 226); *Asta vrèu, Dragul meu!* (p. 34); *Ţapăn, drept, cu schiptru-n mână, şede-n perine de puf* (p. 106); *Cu musteaţa răsucită şede-n ea un mire flutur* (p. 107); *De-un veac el şede astfel – de moarte-uitat, bătrân* (p. 111).

6.1. În fine, analizând manifestarea nivelului morfologic în limbajul poetic eminescian, nu putem să facem abstracţie de utilizarea unor construcţii şi moduri verbale speciale, de tipul: *Eu caut a răspunde, nu ştiu ce să răspund* (p. 109); *Şi azi aceleaşi stele, / Ce-au luminat atât de des Înduioşării mele* (p. 205), moduri verbale rarisime: *Şi apa unde-au fost căzut / În cercuri se roteşte* (p. 186); *Căci scris a fost ca viaţa ta / De doru-i să nu-ncapă* (p. 209); *Părea că printre nouri s-a fost deschis o poartă* (p. 92); *Optzeci de ani îmi pare în lume c-am trăit, / Că sunt bătrân ca iarna, că tu vei fi murit* (p. 130); *Voi fi bătrân şi singur, vei fi murit de mult!* (p. 130) sau forme verbale arhaice: *Aş fi frunză, aş fi floare, / Aş zburare / Pe-al tău sân gemând de dor* (p. 26).

6.2. O preferinţă pronunţată a morfologiei din lirica eminesciană este negaţia cu adverbul *nici* cu semnificaţia „absolut de loc", fără a fi urmat de adverbul *nu*, această modalitate de exprimare a negaţiei fiind mai curând o creaţie morfologică eminesciană: *O, tu nici visezi, bătrâne, câţi în cale mi s-au pus!* (p. 166); *Şi nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimânt* (p. 167); *Şi nu voi ca să mă laud, nici că voi să te-nspăimânt* (p. 167); *Nici visezi că înainte-ţi stă un stâlp de cafenele* (p. 170); *Ea nici poate să-nţeleagă că nu tu o vrei...*(p. 179); *Nici îi merge, nici se-ndeamnă, / Nici îi este toamna toamnă, / Nici e vară vara lui, Şi-i străin în ţara lui* (p. 201); *Şi poate că nici este loc /*

BDD-A31193 © 2020 Academia de Ştiinţe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

Pe-o lume de mizerii / Pentr-un atât de sfânt noroc Străbătător durerii! (p. 204); *Azi nici măcar îmi pare rău / Că trec cu mult mai rar* (p. 211); *Nici încline a ei limbă / Recea cumpăn-a gândirii* (p. 213); *O, tu nici visezi, bătrâne, câți în cale mi s-au pus!* (p. 166); *Şi poate că nici este loc / Pe-o lume de mizerii* (p. 204); *Nici încline a ei limbă / Recea cumpăn-a gândirii* (p. 213);

6.3. Aşadar, în baza abaterilor morfologice de la norma limbii literare, atestate în lirica lui Mihai Eminescu, putem ajunge la concluzia că, prin analogie cu sistemul lexical al limbii române, în limitele sistemului ei morfologic, putem identifica, de asemenea, un centru, care ține eminamente de norma literară, şi o periferie, care, deşi e considerată drept o componentă intrinsecă a limbii literare, dispune de anumite particularități de manifestare a normelor morfologice literare (variante de gen, de număr, de caz, de declinare, de conjugare etc. fie acestea învechite, fie regionale, fie poetice).

7.0. Nivelul sintactic dispune, de asemenea, de un ansamblu de modalități de variere expresivă, stilistică. Nu vom insista asupra tuturor, ci vom examina succint doar două dintre acestea, care sunt utilizate frecvent în lirica eminesciană şi dispun de un accentuat potențial stilistic.

În primul rând, se impune inversiunea unităților lexicale din componența sintagmelor sintactice: *Alungat-o-ai pe dânsa, ca departe de părinţi / În coliba împistrită ea să nasc-un pui de prinţ* (p. 104); *Fiecine cum i-e vrerea, despre fete samă deie-şi – / Dar ea seamănă celora îndrăgiţi de singuri ei-şi* (p. 101); *Ah! unde-i vremea ceea când eu cercam un vad / Să ies la lumea largă... şi fost-ar fi mai bine / Ca niciodată-n viaţă să nu te văd pe tine* (p. 110); *Adormi-vom, troieni-va / Teiul floarea-i peste noi, / Şi prin somn auzi-vom bucium / De la stânele de oi* (p. 121) etc.

În al doilea rând, o caracteristică definitorie a sintaxei poetice eminesciene este topica părților de propoziție, prin care poetul obține efecte stilistice remarcabile. Să examinăm în această ordine de idei următoarele exemple. *Lacul codrilor albastru / Nuferi galbeni îl încarcă* (p. 96); *Vino-n codru la izvorul / Care tremură pe prund, / Unde prispa cea de brazed / Crengi plecate o ascund* (p. 97); *A ei gură-i descleştată de-a suflării sale foc* (p. 100); *Ea zâmbind îşi mişcă dulce a ei buze mici, subţiri* (p. 100); *Şi de s-ar putea pe dânsa cineva ca să o prindă* (p. 101); *Domnind semeţ şi tânăr pe roinicele stoluri* (p. 109); *Pe când a ei pereche nainte tot s-a dus* (p. 137); *Pe negre viţele-i de păr Coroana-i arde pare* (p. 189) etc..

8.0. Acesta este, în fond, specificul stilistic al limbajului liricii eminesciene. În baza celor constate suntem în drept să conchidem că poetul a beneficiat de toate capacitățile expresive ale tuturor nivelurilor limbii române, reuşind să elaboreze o poezie inegalabilă atât în raport cu perioada anterioară, cât şi în raport cu cea posterioară. Mihai Eminescu era conştient de unitatea obiectivă a limbii române în general şi a structurii ei gramaticale, încât şi-a permis să valorifice potențialul ei expresiv cu multă ingeniozitate şi creativitate, încât toți poeții care l-au urmat nu au făcut decât să-l imite, iar dacă nu le-a reuşit au încercat să se alinieze unor curente la modă, care şi-au demonstrat foarte curând limitele creatoare, iar uneori chiar futilitatea şi superficialitatea artistică. Mihai Eminescu este

BDD-A31193 © 2020 Academia de Ştiințe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)

poetul-nepereche atât prin profunzimea ideilor exprimate, cât și prin expresivitatea și varietatea formelor și mijloacelor de expresie. În această ordine de idei este concludentă constatarea lui Nichita Stănescu, conform căruia românii au vreo zece poeți geniali, vreo sută de poeți foarte buni și un singur poet – Mihai Eminescu. În fine, ne putem întreba: este Mihai Eminescu cadavrul din debara? Lăsăm răspunsul la latitudinea fiecărui român!

8.1. Am insistat aici numai asupra examinării valorilor stilistice ale limbajului liricii eminesciene, dar vă asigur că studierea valorilor stilistice ale limbajului poetic eminescian a fost realizată și pentru a demonstra absurditatea existenței unei „limbi moldovenești", distinctă de limba română (chiar dacă aceasta conține unele unități lexicale și construcții gramaticale împrumutate sau calchiate în mod mecanic din limba rusă), poziție promovată de unele elemente antiromânești aflate în soldă la neprietenii noștri, care nu doresc altceva decât să țină în continuare Republica Moldova în „țarcul" fericirii internaționaliste rusești.

Referințe bibliografic

1. DIMA, E. *Prefață*. *Lista de cuvinte – structura redactării*. // Dicționar explicativ ilustrat al limbii române. Chișinău: Arc – Civitas, 2007.

2. EVSEEV, I. ȘERBAN, V. *Vocabularul românesc contemporan*. Timișoara: Facla.

3. IORDAN, Iorgu. ROBU, Vladimir. *Vocabularul românesc contemporan*. Timișoara: Facla.

4. MARCU, Florin. *Prefață*. // *Marele dicționar de neologisme*. București: Saeculum I. O., 2000.

5. MATORÉ, Georges. *Histoire des dictionnaires français*. Paris: Librairie Larousse, 1968.

6. PUȘCARIU, Sextil. *Études de linguistique roumaine*. Cluj-București, 1937, p. 376-377.

7. WAGNER, R.-L. *Les vocabulaires français. I. Définitions. Les dictionnaires*. Paris: Didier, 1967.

8. *Словарь русского языка в четырех томах*. – Том I. Москва: Русский язык, 1985.

9. СОРОКОЛЕТОВ, Ф. *Терминология и словари*. // Теория языка. Методы исследования и преподавания. Ленинград: Наука, 1981.

BDD-A31193 © 2020 Academia de Științe a Moldovei
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.25 (2026-09-15 08:20:56 UTC)